

ПРОГРАМА ЗА РАБОТА 2018

ВО ПЕРИОД КОГА СЕ БЕЛЕЖИ ДРАСТИЧЕН ПОРАС НА ДООЕНЧКАТА СМРТНОСТ КАЈ РОМИТЕ, ВЛАДАТА НА РМ И МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ЗДРАВСТВО ГИ КРАТАТ АКТИВНОСТИТЕ И СРЕДСТВАТА НАМЕНЕТИ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ЗДРАВЈЕТО НА МАЛКИТЕ ДЕЦА ИТА УСА

ЗА ШТО СЕ ПОТРОШЕНИ ВЕТЕНИТЕ, А НЕРАСПРЕДЕЛЕНИ 1,8 МИЛИОНИ ЕВРА ЗА ЛИЦАТА СО РЕТКИ БОЛЕСТИ?

ОД 100% КОЈИ СЕ НАПЛАТА ВО ЛАРНЕ СТИГАРА

ЗА РЕТКИ БОЛЕСТИ ОДИ САМО 3%

ФТМ

ПРИДОНЕСИ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ФИСКАЛНАТА ТРАНСПАРЕНТНОСТ ВО Р МАКЕДОНИЈА

98,5% од испитаните жени изјавиле дека се задоволни со квалитетот на здравствени услуги

Во текот на 2017 година 100% од испитаните жени изјавиле дека се задоволни со квалитетот на здравствени услуги

Образованието е клучно за подобро здравје и благосостојба на граѓаните и не е само образование и не образование. Образованието е клучно за подобро здравје и благосостојба на граѓаните и не е само образование и не образование.

ПРЕГЛЕД НА СУДСКИ ПРЕДМЕТИ ВО ОДНОС НА ПРЕКЛУШВАЊЕ НА ЛАКОТИЧНИ ПРАВА СЕО ФОКУС НА ПРЕДМЕТИ ЗА ПРЕКЛУШВАЊЕ ВОЗНИ МИРУВАЊЕ НА УКОТНОСТ

СУМАРЕН ПРЕГЛЕД НА МОНИТОРИРАНИ СЛУЧАИ ЗА НАСЛСТВО ВРЗ ЖЕНИ

2017

192

8

1

Одбери крај

ПОДГОТВЕТЕ СЕБЕ ЗА ПЛАН

Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените

ЗА ЕСЕ

Здружението ЕСЕ е граѓанска организација која работи на подобрување на имплементацијата на социјалните и економски права на ранливите групи на граѓани, преку нивно зајакнување, мобилизирање и вклучување во планирањето, спроведувањето и оценувањето на јавните политики и услуги во Р. Македонија.

ЕСЕ се води од својата посветеност кон решенија на проблемите. По пат на промовирање и унапредување на човековите права ја подобруваме социјалната и економската правда, притоа сметајќи дека правата на човекот претставуваат неделив збир од стандарди што треба сите да ги уживаат. Посебно сме посветени на работата на полето на промовирање и унапредување на здравствените права и правата на жените. Затоа сме фокусирани на две цели – да излеземе во пресрет на итните потреби на граѓаните, посебно на ранливите групи, и да влијаеме при креирањето на одржливи, долгорочни промени. Правиме многу повеќе од документирање, пријавување и осуда на нанесените неправди. Обезбедуваме правна и параправна помош и на тој начин им овозможуваме на граѓаните да ги остварат своите права и да ги променат условите во кои живеат. Но, уште повеќе, се застапуваме за менување на законите и политиките што влијаат врз спроведувањето на здравствените права и правата на жените. Застапуваме на национално, но, и на меѓународно ниво. Подготвуваме и поднесуваме „извештаи во сенка“ и други видови документи за спроведување на меѓународните документи за правата на човекот пред одговорните меѓународни тела.

СОДРЖИНА

1	ВКЛУЧУВАЊЕ НА ГРАЃАНИТЕ ВО ПРОЦЕСИТЕ НА ПЛАНИРАЊЕ, СПРОВЕДУВАЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ НА ЗАКОНСКАТА РЕГУЛАТИВА, БУЏЕТИ И УСЛУГИ ВО ОБЛАСТИТЕ НА СОЦИЈАЛНИ И ЕКОНОМСКИ ПРАВА	5
2	ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА ЕДНАКОВ ПРИСТАП ДО ПРАВДА ВО ОБЛАСТИТЕ НА СОЦИЈАЛНИ И ЕКОНОМСКИ ПРАВА	12
3	УНАПРЕДУВАЊЕ НА ФИСКАЛНАТА ТРАНСПАРЕНТНОСТ НА ИНСТИТУЦИИТЕ ОД ОБЛАСТА НА СОЦИЈАЛНИТЕ И ЕКОНОМСКИ ПРАВА	17

ВО ПЕРИОД КОГА СЕ БЕЛЕЖИ ДРАСТИЧЕН ПОРАСТ НА ДООНЕЧКАТА СМРТНОСТ КАЈ РОИТЕ, ВЛАДАТА НА РМ И МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ЗДРАВСТВО ГИ КРАТАТ АКТИВНОСТИТЕ И СРЕДСТВАТА НАМЕНЕТИ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ЗДРАВЈЕТО НА МАЛКИТЕ И ДЕЦАТА РОИ

ЗА ШТО СЕ ПОТРОШЕНИ ВЕТЕНИТЕ, А НЕРАСПРЕДЕЛЕНИ 3.8 МИЛИОНИ ЕВРА ЗА ЛИЦАТА СО РЕТКИ БОЛЕСТИ?

ОД 100% ЖИВОТ НА ЛИЦАТА КОГА СЕ НАПЛАЌА ВО ПАЧЕ СИГАРА

ЗА РЕТКИ БОЛЕСТИ ОДИ САМО 3%

ВО РМ ЖИВЕАТ 200 ЛИЦА со ретки болести
А СО ПРОГРАМАТА СЕ ЛЕКУВААТ САМО 74 ПАЦИЕНТИ

ФТМ
ГОДИШЕНСКИ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ФИСКАЛНАТА ТРАНСПАРЕНТНОСТ ВО Р. МАКЕДОНИЈА

СТРАТЕШКИ ОПРЕДЕЛБИ

ПРЕГЛЕД СУДСКИ ПРЕДМЕТИ ВО ОДНОС НА ПРЕКРШУВАЊЕ НА РАБОТНИЧКИ ПРАВА СО ФОКУС НА ПРЕДМЕТ ЗА ДИСКРИМИНАЦИЈА ВОЗНЕМИРУВАЊЕ НА РАБОТНО МЕСТО

СУМАРЕН ПРЕГЛЕД НА МОНИТОРИРАНИ СЛУЧАИ ЗА НАСИЛСТВО ВРЗ ЖЕНИ

201
192
8
1

Одбери крај

ПОДГОТВЕТЕ СВОЈ ПЛАН ЗА БЕЗБЕДНОСТ

ПРОЕКТ ЗА ПРАВНА ЗАШТИТА

ВКЛУЧУВАЊЕ НА ГРАЃАНИТЕ ВО ПРОЦЕСИТЕ НА ПЛАНИРАЊЕ, СПРОВЕДУВАЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ НА ЗАКОНСКАТА РЕГУЛАТИВА, БУЏЕТИ И УСЛУГИ ВО ОБЛАСТИТЕ НА СОЦИЈАЛНИ И ЕКОНОМСКИ ПРАВА

1.1.

ЗАЈАКНУВАЊЕ И ПРОМОЦИЈА НА ВКЛУЧУВАЊЕТО НА ГРАЃАНИТЕ ВО ПРОЦЕСИ НА ПЛАНИРАЊЕ, СПРОВЕДУВАЊЕ И ОЦЕНКА НА ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА, БУЏЕТИ И УСЛУГИ ПРЕКУ СОЦИЈАЛНА ОТЧЕТНОСТ И ПРАВНО ЗАЈАКНУВАЊЕ

Здружение ЕСЕ во 2018 година ќе продолжи да работи со три ромски граѓански организации (ИРИЗ, КХАМ и ЦДРИМ), за континуирано јакнење на нивните капацитети за спроведување на интегрираниот пристап (социјална отчетност и правно зајакнување) со цел унапредување на здравјето на Ромските заедници во општините каде што работат. Јакнењето на нивните капацитети ќе се состои од: континуирани обуки на персоналот на организациите (фацитаторите и аниматорите); подготовка на насоки и материјали за нивната работа; обезбедување поддршка во процесот на информирање и едукација на ромското население за нивните здравствени права; обезбедување поддршка во процесот на прибирање и анализирање на податоци; поддршка во процесот на обезбедување на параправна помош; како и континуиран мониторинг на нивната работа

Во 2018 година ЕСЕ ќе продолжи со јакнење на капацитетите на четири граѓанските организации (Женски Форум од Тетово, Организација на жените на град Струмица, Граѓанска иницијатива на жените на општина Св. Николе и Младински културен центар од Битола) во однос на спроведување на методологиите на социјална отчетност, а со цел унапредување на вработливоста и вработеноста на жените. Јакнењето на нивните капацитети ќе се состои од: континуирани обуки на персоналот на организациите (фацитаторите и аниматорите); подготовка на насоки и материјали за нивната работа; обезбедување поддршка во процесот на информирање и едукација на населението за нивните права за вработување; обезбедување поддршка во процесот на прибирање и анализирање на податоци; како и континуиран мониторинг на нивната работа.

Исто така, во 2018 година ЕСЕ ќе продолжи со активности за јакнење на капацитетите на граѓански организации од Македонија и регионот на Југоисточна Европа кои се заинтересирани да ги имплементираат методологиите на социјална отчетност во својата работа. Во таа насока ЕСЕ ќе обезбеди техничка поддршка за

две граѓански организации од Романија кои ја имплементираат методологијата за мониторинг во заедницата за унапредување на пристапот до здравје за Ромите од заедниците каде што работат (во Букурешт и Клуџ), преку спроведување на една работилница за секоја организација за планирање на работата и континуирана поддршка на организациите за подготовка на методологијата за работа и во подготовка на материјалите за работа. Исто така ЕСЕ во 2018 година ќе ги јакне капацитетите на граѓанските организации кои работат на програмите за намалување на штети од земјите од Југоисточна Европа преку спроведување на обуки за буџетски мониторинг и застапување и преку обезбедување на директно менторство за примена на буџетскиот мониторинг и застапување.

1.2.

ЗГОЛЕМУВАЊЕ НА КАПАЦИТЕТИТЕ НА ЈАВНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ЗА ВКЛУЧУВАЊЕ НА ГРАЃАНИТЕ И ГО-и ВО КРЕИРАЊЕ, СПРОВЕДУВАЊЕ И МОНИТОРИНГ НА ЗАКОНСКАТА РЕГУЛАТИВА, БУЏЕТИ И УСЛУГИ

Во 2018 година ЕСЕ ќе работи на полето на јакнење на капацитетите на јавните институции за вклучување на граѓаните и граѓанските организации во креирање, спроведување и мониторинг на законската регулатива, буџети и услуги. Со таа цел, ЕСЕ ќе започне со јакнење на капацитетите на претставници од Министерството за здравство за примена на методологиите на социјална отчетност (мониторинг на заедницата и социјална ревизија) со цел вклучување на граѓаните во процесот на мониторинг на превентивните програми на Министерството. Во таа насока ЕСЕ ќе спроведе обука на претставници од Министерството за здравство кои се одговорни за подготовка и спроведување на превентивните Програми на Министерството. По спроведената обука, во договор со Министерството ќе биде селектирана една превентивна Програма за која ќе се пилотираат овие методологии. Здружение ЕСЕ ќе обезбеди техничка поддршка на претставниците на Министерството во процесот на пилотирање, во насока на подготовка на методологијата и релевантните материјали за работа.

1.3.

ПОДОБРУВАЊЕ НА ЗДРАВЈЕТО И ПРИСТАПОТ КОН ЗДРАВСТВЕНИ УСЛУГИ ЗА ЖЕНИ, МАЈКИ И ДЕЦА

Во однос на унапредување на здравјето и пристапот кон превентивните здравствени услуги за жените, мајките и децата, ЕСЕ во 2018 година ќе спроведе мониторинг и анализа на целокупниот буџет наменет за унапредување на женското репродуктивно здравје преку анализа на јавно достапните информации и преку поднесување на барања за пристап до информации од јавен карактер. Исто така, ЕСЕ ќе продолжи со мониторинг и анализа по однос на спроведувањето на две превентивни програми на Министерството за здравство и тоа: Програмата за рана детекција на малигни заболувања (компонентите за скрининг на рак на грло на матка и скрининг на рак на дојка) и Програмата за активна здравствена заштита на мајките и децата, во однос на реализацијата на активностите и буџетот од Програмите. Воедно, ЕСЕ ќе продолжи и со работата на мониторинг на состојбата за опфатот на жените со гинеколошка здравствена заштита на примарно ниво (здравствените услуги кај матичен гинеколог). Наодите од мониторингот ќе послужат за утврдување на состојбите и давање на препораки за унапредување на пристапот на жените до овие здравствени услуги. При тоа, ЕСЕ ќе подготви документ во кој ќе се содржат наодите и препораките и истиот ќе биде доставен до релевантните донесувачи на одлуки, граѓанските организации, медиумите, а ќе биде достапен и до пошироката јавност. Воедно наодите и препораките ќе бидат јавно промовирани преку една јавна дебата проследена со конференција за печат.

Во однос на работата поврзана со следење на индикаторите за доенечка, перинатална и матернална смртност, во 2018 година ЕСЕ заедно со група на експерти ќе подготви анализа на состојбите со цел утврдување на причините за трендот на порастот на овие индикатори во изминатите пет години и ќе даде препораки за унапредување на состојбите. Наодите и препораките ќе бидат претставени во документ кој ќе биде презентираан на јавната дебата и ќе биде доставен до релевантните донесувачи на одлуки, граѓанските организации, медиумите и пошироката јавност.

Во 2018 година во рамките на канцеларијата на ЕСЕ ќе продолжи со работа Женскиот здравствен информативен центар преку кој ќе продолжиме да обезбедуваме бесплатни здравствени информации и совети од областите поврзани со женското здравје, вклучувајќи го репродуктивното и сексуалното здравје, менопауза и остеопороза.

1.4.

ПОДОБРУВАЊЕ НА ЗДРАВЈЕТО И ПРИСТАПОТ КОН ЗДРАВСТВЕНИ УСЛУГИ ЗА РОМИ

Во однос на работата на полето на унапредување на здравјето и пристапот до здравствените услуги за ромското население во 2018 година ЕСЕ ќе продолжи да соработува со трите партнерски ромски организации. Преку оваа работа ќе прибираме податоци од самите ромски заедници по однос на опфатот на мајките и децата од ромската заедница со активностите предвидени во Програмите на Министерството за здравство (Програмата за активна здравствена заштита на мајките и децата и Програмата за систематски прегледи на учениците и студентите), како и опфатот со превентивната здравствена заштита (патронажни посети, вакцинација и слично). Исто така ќе вршиме мониторинг за опфатот на жените Ромки со активностите предвидени со Програмата за рана детекција на малигни заболување (компонентите за скрининг на рак на грло на матка и скрининг на рак на дојка), како и за опфатот на жените Ромки со гинеколошка здравствена заштита на примарно ниво, преку прибирање на податоци од самата заедница. Наодите ќе послужат како за утврдување на состојбите, така и за запознавање на заедницата со состојбите по однос на реализацијата на нивните здравствени права за превентивна здравствена заштита. Со учество на самата заедница ќе подготвиме препораки за унапредување на состојбите. Наодите и препораките ќе послужат за реализација на активностите за застапување за унапредување на состојбите со активно вклучување на заедницата. Активностите за застапување ќе се состојат од поднесување на барања до релевантните донесувачи на одлуки, јавни настани за презентација на наодите и препораките, како и средби со сите релевантни фактори за унапредување на состојбите.

Во рамките на активностите поврзани со следење на индикаторите за доенечка, перинатална и матернална смртност, преку работата на експертската работна група (описана во точка 1.3.) посебен дел од работата ќе биде посветена по однос на состојбите во ромската заедница. Исто така ќе бидат дадени посебни препораки за потребни мерки и активности за унапредување на состојбите кај ромската заедница.

Воедно во 2018 година ЕСЕ ќе подготви три написи со кои ќе ја документира работата спроведена во ромските заедници и ќе даде приказ на влијанието кое го имаат активностите спроведени во самите ромски заедници од страна на ЕСЕ и партнерските ромски заедници. Овие написи се подготвуваат со цел да им послужат на сите заинтересирани страни кои планираат да ги спроведуваат методологиите за работа (социјална отчетност и правно зајакнување) во ромските или во останати маргинализирани заедници.

1.5.

ПОДОБРУВАЊЕ НА ПРИСТАПОТ НА ЖЕНИТЕ ДО ПАЗАРОТ НА ТРУД

Во 2018 година во партнерство со Акција Здруженска и соработка со Граѓанската иницијатива на жените на град Св. Николе, Женски Форум од Тетово, Организација на жените на град Струмица и Младинскиот Културен Центар од Битола, ќе спроведеме континуиран мониторинг на имплементација на активностите и трошењето на буџетските средства од годишните оперативни планови на Агенцијата за вработување на РМ со фокус на три компоненти (самовработување, субвенционирано вработување и услуги за вработување) на национално и локално ниво. Со цел да ги утврдиме проблемите и да предложиме мерки за унапредување на состојбите, во 2018 година ќе соработуваме и со релевантни експерти на ова поле.

Мониторингот на политиките, вклучувајќи ги и оперативните планови за вработување на национално ниво ќе го вршиме преку прибирање и анализа на податоци од надлежните агенции и министерства, користејќи го Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер. Исто така, ќе вршиме мониторинг на опфатот на граѓаните од четири општини од РМ со активностите од

оперативниот план за вработување за 2017 година. По направените анализи ќе подготвиме детални извештаи, а добиените наоди ќе ги користиме за застапување пред надлежните институции, пред сè Агенцијата за вработување, Министерството за финансии и Министерството за труд и социјална политика со цел поголем и соодветен опфат на граѓаните со мерките за самовработување, субвенционирано вработување и услугите на Агенцијата за вработување предвидени со оперативните планови. Воедно континуирано ќе ги информираме граѓанските организации и јавноста во однос на наодите од мониторингот преку јавни настани и конференции за печат.

1.6.

НУДЕЊЕ НА СИСТЕМСКИ РЕШЕНИЈА ЗА НЕПЛАТЕНАТА РАБОТА ЗА НЕГА НА ТЕШКО БОЛНИ ЛИЦА

Во 2018 година ЕСЕ ќе ја финализира анализата на податоците собрани преку истражувањето на национално ниво кое беше спроведено во 2017 година. Преку анализираните податоци ќе биде подготвен извештај од истражувањето кој ќе даде приказ за обемот и влијанието на неплатена работа за неа на тешко болни лица во домаќинствата на национално ниво. Извештајот од истражувањето ќе биде презентираан на јавен форум на кој ќе бидат поканети сите релевантни донесувачи на одлуки и сите заинтересирани страни. Врз основа на наодите од истражувањето и врз основа на дискусијата водена на јавниот форум ќе бидат подготвени препораки со цел унапредување на состојбите на лицата и семејствата кои обезбедуваат неплатена работа за неа во домаќинствата. Врз основа на клучните наоди и препораките ќе биде подготвен документ за застапување кој ќе биде јавно промовиран, а воедно ќе биде доставен до релевантните донесувачи на одлуки, граѓанските организации, медиумите и до пошироката јавност.

ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА ЕДНАКОВ ПРИСТАП ДО ПРАВДА ВО ОБЛАСТИТЕ НА СОЦИЈАЛНИ И ЕКОНОМСКИ ПРАВА

2.1.

ЗАЈАКНУВАЊЕ НА КАПАЦИТЕТИТЕ НА ГРАЃАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ, ЈАВНИТЕ ИНСТИТУЦИИ И ПРАВОСУДСТВОТО ЗА ЕДНАКОВ ПРИСТАП ДО ПРАВДА

Во 2018 година ЕСЕ ќе работи на зајакнување на капацитетите на граѓанските организации и правосудството за примена на методологијата за мерење на трошоци и квалитет на пристап до правда, вклучувајќи ја и перспективата на оние кои остваруваат правда. Па така, во 2018 година заедно со граѓанските организации ќе работиме на прибирање и анализа на податоци со цел утврдување на трошоците и придобивките од обезбедување на различните модалитети на правна помош, бесплатна правна помош и параправна помош, вклучувајќи ги и трошоците кои лицата кои остваруваат правда ги направиле од настанување до разрешување на правниот проблем. Со органите на правосудството во 2018 година ќе работиме на утврдување на степенот на користење на сиромашкото право. Со спроведување на планираните активности придонесуваме не само за подобрување на различни аспекти на пристапот до правда, туку и за зајакнување на капацитетите на граѓанските организации и органите на правосудство во однос на систематско прибирање и анализа на податоци и идентификување на потребните ресурси за оваа потреба.

Во 2018 година ќе продолжиме со континуираното зајакнување на познавањата и вештините на параправниците кои обезбедуваат параправна помош на различни ранливи групи на граѓани во нашата земја. За оваа цел ќе бидат подготвени материјали и спроведени две обуки за 35 параправници кои работат во ГО ИРИЗ, ЦДРИМ, КХАМ, ХОПС, ХЕРА и Хелсиншки комитет за човекови права.

2.2.

ПРОМОВИРАЊЕ И ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА ФОРМАЛНИ И НЕФОРМАЛНИ НАЧИНИ ЗА РЕШАВАЊЕ НА ПРАВНИТЕ ПОТРЕБИ НА ГРАЃАНИТЕ

Во 2018 година ЕСЕ како партнер на Коалиција Сексуални и здравствени права на маргинализираните заедници ќе го промовира владеењето на правото на национално и меѓународно ниво и обезбедување на еднаков пристап до правдата за сите, како една од Целите за одржлив развој на Обединетите Нации. Односно, заедно со ГО кои работат на пристап до правда ќе работиме на утврдување на состојбите по однос на степенот на спроведување на оваа цел во нашата земја. Исто така, ќе работиме со Државниот завод за статистика во однос на проширување на бројот и видот на податоци кои треба да се прибираат со цел да се мери прогресот во однос на пристапот до правда. Со цел запознавање и подигнување на свесноста на пошироката јавност за значењето на прашањата на владеење на правото и пристап до правда ќе: спроведеме кампања на социјалните мрежи, подготвиме и печатиме материјали и инфографици и ќе настојваме да ги здружиме силите со останатите ГО кои работат на следење и спроведување на одржливите цели. Промовирајќи ја оваа Цел за одржлив развој настојваме да го потенцираме местото и улогата на формалните и неформалните начини на решавање на правните проблеми на ранливите групи на граѓани.

Со цел унапредување на пристапот до правда за Ромите во 2018 година ќе продолжиме да ја обезбедуваме потребната техничка помош и поддршка на три Ромски организации за обезбедување на паравправна помош во локалните ромски заедници во Шуто Оризари, Делчево, Пехчево и Веница. Утврдени се трошоците и придобивките од обезбедување на различните видови на правна помош.

Во 2018 година ќе продолжиме со прибирање и анализа на податоци во врска со трошоците и придобивките на различните неформални начини на разрешување на правните проблеми на ранливите групи со тоа градејќи докази за потребноста на постоење на овие неформални начини (правна помош, бесплатна правна помош и паравправна помош од страна на ГО) и за нивна идна евентуална институционализација. Како одделна иницијатива на претходно споменатата,

Центарот за правна помош на ЕСЕ и во 2018 година ќе продолжи редовна да прибира податоци за трошоците кои жените кои претрпеле насилство ги направиле од започнување па се до разрешување на правниот проблем. Односно, дали трошоците кои паѓаат на товар на жените претставуваат пречка во остварување на пристапот до правда и кои се можните начини за нивно надминување.

2.3.

ПОДОБРУВАЊЕ НА ПРАВНАТА ЗАШТИТА НА ЖЕНИТЕ КОИ ПРЕТРПЕЛЕ НАСИЛСТВО

Здружението ЕСЕ во континуитет го следи реализирањето на женските човекови права согласно на меѓународните стандарди и обврски кои државата ги има преземено. Во 2018 година Република Македонија ќе го презентира својот шести периодичен извештај за спроведувањето на Конвенцијата за елиминирање на сите форми на дискриминација врз жените. За таа цел, Здружение ЕСЕ на почетокот на годината ќе поднесе паралелен извештај (извештај во сенка) во однос на состојбите со правната заштита на жените кои претрпеле насилство, вклучително и семејното насилство, како и останати прашања кои ЕСЕ и нејзините партнерски организации располагаат. Основа за подготовка на делот од извештајот за правна заштита ќе бидат главните наоди од Анализата на законската рамка и институционалниот одговор кон насилството врз жените, односно наодите од спроведеното судско набљудување на предмети поврзани со насилство врз жените.

Во текот на 2018 година ќе продолжиме со соработката со основните судови и со спроведувањето на процес на набљудување на граѓански и кривични судски предмети поврзани со семејно насилство. Во оваа насока, во текот на годината ќе ги ревидираме методолошките инструменти преку кои прибираме податоци од судското набљудување, ќе ги селектираме и ќе ги обучиме набљудувачите во соработка со Коалицијата сите за правично судење и ќе спроведеме судско набљудување на предмети поврзани со семејно насилство во следните основните судови: Основен суд Скопје 1, Основен суд Скопје 2, Основен суд Битола, Основен суд Тетово, Основен суд Велес, Основен суд Штип, Основен суд Радовиш, Основен суд Гостивар, Основен суд Куманово и Основен суд Прилеп. Процесот на судско

набљудување ќе се реализира во период од 15 месеци и со истиот ќе бидат опфатени вкупно 354 граѓански и кривични судски рочишта поврзани со семејното насилство.

ЕСЕ во континуитет од 2002 година обезбедува директна поддршка за жените кои претрпеле насилство, односно бесплатна правна помош и психолошко советување. Во 2018 година ќе обезбедиме бесплатна правна помош за околу 200 жени, како и психолошко советување за 30 жени кои претрпеле семејно насилство.

Во 2018 година ќе работиме на забрзување на суштински реформи во казнениот и граѓанскиот правен систем за заштита на жените кои претрпеле семејно насилство. Наодите од процесот на судско набљудување спроведен во рамките на Проектот на УСАИД за правна заштита на жените во периодот од 2015 до 2017 година, укажаа на потребата од спроведување на продлабочени анализи на веќе утврдените недостатоци во кривичните и граѓанските судски постапки за заштита од семејно насилство. За таа цел, во 2018 година ЕСЕ ќе спроведеме детална анализа на одреден број на завршени кривични судски предмети, односно на одредени аспекти на оваа постапка и особено на казнената политика во овие случаи. Предмет на анализа ќе биде и граѓанската судска постапка за изрекување на привремените мерки за заштита, по однос на сите нејзини аспекти, вклучувајќи ја и улогата на судот во спроведувањето на изречените мерки.

УНАПРЕДУВАЊЕ НА ФИСКАЛНАТА ТРАНСПАРЕНТНОСТ НА ИНСТИТУЦИИТЕ ОД ОБЛАСТА НА СОЦИЈАЛНИТЕ И ЕКОНОМСКИ ПРАВА

ВО ПЕРИОД КОГА СЕ БЕЛЕЖИ ДРАСТИЧЕН ПОРАСТ НА ДОЕНЕЧКАТА СМРТНОСТ КАЈ РОМИТЕ, ВЛАДАТА НА РМ И МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ЗДРАВСТВО ГИ КРАТАТ АКТИВНОСТИТЕ И СРЕДСТВАТА НАМЕНЕТИ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ЗДРАВЈЕТО НА МАЈКИТЕ И ДЕЦАТА РОМИ.

ВЛАДАТА НА РМ И МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ЗДРАВСТВО ГИ КРАТАТ АКТИВНОСТИТЕ И СРЕДСТВАТА НАМЕНЕТИ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ЗДРАВЈЕТО НА МАЈКИТЕ И ДЕЦАТА РОМИ.

Ситуацијата на фреквентна смртност во РМ е двојно повисока споредно со земјите од Европската Унија и има значителен негативен допринос во земјите на ЕУ во исполнување 15 терени бележи конвентурано исполнување.

ЗА ШТО СЕ ПОТРОШЕНИ ВЕТЕНИТЕ, А НЕРАСПРЕДЕЛЕНИ 1,8 МИЛИОНИ ЕВРА ЗА ЛИЦАТА СО РЕТКИ БОЛЕСТИ?

од **100%** ИЗНОС НА АКЦИЗА КОЈА СЕ НАПЛАЌА ПО ПАРЧЕ ЦИГАРА

ЗА РЕТКИ БОЛЕСТИ ОДИ САМО 3%

Во РМ ЖИВЕАТ **200** ЛИЦА коишто боледуваат од некој тип на ретка болест.

А СО ПРОГРАМАТА СЕ ЛЕКУВААТ САМО **74** ПАЦИЕНТИ

76,5% од земјите Румунија, МАЛАТ и ИМАТ ИЗОБРАТЕН МАТРИЧЕН ГИНЕКОЛОГ.

Иако, 80% од земјите Румунија, МАЛАТ и ИМАТ не биле на гинеколог, и 25,5% земји на гинекологички услуги ретко.

Својо 42,3% од земјите Румунија, МАЛАТ и ИМАТ не биле на гинеколог, и 25,5% земји на гинекологички услуги ретко.

ФТМ
Фискална Транспарентност Македонија

ПРИДОНЕСИ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ФИСКАЛНАТА ТРАНСПАРЕНТНОСТ ВО Р. МАКЕДОНИЈА

Поклоник од средствата од акцизите за цигари, за етикета алкохол и за цигари, кои секој година да дојдат. Иако истражувањето за акцизите, наместо за обезбедување транспарентност земјината се користи за шестата половина на Македонија.

3.1.

ЗГОЛЕМУВАЊЕ НА ЈАВНАТА СВЕСНОСТ ЗА ЗНАЧЕЊЕТО НА ФИСКАЛНАТА ТРАНСПАРЕНТНОСТ И ПОТРЕБАТА ОД БУЏЕТИРАЊЕ ЗАСНОВАНО НА ПРИОРИТЕТИ

Во 2018 година, како и во изминатите седум години, ЕСЕ ќе работи на зголемување на јавната свесност за значењето на фискалната транспарентност и потребата од буџетирање засновано на приоритети. Односно, во 2018 година ќе работиме на зголемување на јавната свесност за важноста и потребата од транспарентност и отчетност во работењето на јавните институции од областа на фискалното работење, како и на унапредување на пристапот до фискални податоци преку обезбедување на информации и едукативни материјали кои се однесуваат на фискалната транспарентност, фискалното работење на јавните институции и потребата од буџетирање базирано на приоритети и партиципативност. Ваквиот пристап ќе овозможи континуитет и надградување на досегашното делување на ЕСЕ во оваа област, а со цел да допринесе кон унапредување на капацитетите на граѓаните да ги разберат и активно уживаат своите права за пристап до информации од јавен карактер, да го разберат функционирањето на јавниот систем во РМ, да ги разберат и лесно следат информациите кои јавниот систем во РМ ги продуцира, а преку тоа и активно да делуваат во насока на повикување на политичките избраници на отчетност во своето работење. За оваа цел ќе ја одржуваме и ажурираме тематската интернет страница www.fiskalnatransparentnost.org.mk. Ќе спроведеме јавна кампања под назив “Фискална Транспарентност Македонија” на социјалните медиуми и ќе подготвиме неколку едукативни видеа.

3.2.

ОЦЕНУВАЊЕ НА СТЕПЕНОТ НА ФИСКАЛНА ТРАНСПАРЕНТНОСТ И ОТЧЕТНОСТ НА ЈАВНИТЕ ИНСТИТУЦИИ

Здружението ЕСЕ, како и во изминатите пет години, и во текот на 2018 година ќе продолжи во континуитет да го следи и оценува нивото на реактивна транспарентност, односно ќе го мери степенот на почитување на обврските кои произлегуваат од Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер од страна на 85 јавни институции во РМ (Владата на РМ; Министерството за финансии; Министерството за здравство; Министерството за економија; Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство; Комисијата за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер; Агенција за вработување; Агенцијата за странски инвестиции; Секретаријатот за европски прашања; 32 здравствени домови; 10 центри за јавно здравје; Институтот за јавно здравје; и други јавни институции). Нивото на реактивна транспарентност, ЕСЕ, ќе го оценува врз основа на активно користење на воспоставените механизми за пристап до информации од јавен карактер (преку поднесување на најмалку 980 барања за слободен пристап до информации од јавен карактер и користење на механизмите за заштита на правото за слободен пристап до информации од јавен карактер).

Во 2018 година, покрај нивото на реактивна транспарентност, ќе го оценуваме и нивото на проактивност на 25 јавни институции (Влада на РМ; Министерство за финансии; Министерство за здравство; Министерство за труд и социјална политика; Министерство за надворешни работи; Министерство за култура; Министерство за внатрешни работи; општините Делчево, Шуто Оризари, Винаца, и Пехчево; центрите за јавно здравје Скопје и Кочани, здравствен дом Скопје, итн.) во споделувањето, односно објавувањето на 16 клучни буџетски и програмски документи (буџетски календар, предлог и усвоен буџет, предлог и усвоени измени и дополнувања на буџетот, предлог и усвоена завршна сметка, годишни програми за работа, стратешки планови, извештаи од овластен државен ревизор, итн.) на своите интернет страници.

Дополнително, во 2018 година, ќе продолжиме со континуиран годишен мониторинг на постапките за јавни набавки водени од страна на јавните здравствени институции во насока на утврдување на недостатоците во системот на јавни набавки во областа на здравството и давање на препораки за унапредување на нивото на транспарентност во овие постапки во јавниот здравствен сектор. Односно, максимирање на економичноста, ефикасноста и ефективноста во водењето на постапките за јавни набавки; максимирање на квалитетот на услугите што се обезбедуваат од страна на оовие институции; максимирање на ефектите од користењето на парите на граѓаните за обезбедување на јавните здравствени услуги и олеснување на пристапот на граѓаните до здравствена заштита. Преку мониторингот на постапките за јавни набавки, оваа година, ќе бидат следени и оценувани постапките кои 62 јавни здравствени институции ги спровеле во 2016 и 2017 година.

3.3.

ЗАСТАПУВАЊЕ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕТО НА НИВОТО НА ФИСКАЛНАТА ТРАНСПАРЕНТНОСТ

Во текот на 2018 година преку организирање на состаноци со одговорните лица од јавните институции од РМ, организирање на јавни настани и дебати, соработка со новинари, учество во работни групи за Отворено Владино Партнерство, работни групи за изменување и дополнување на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, подготовка и презентирање на извештаи во сенка кон национални и меѓународни тела, учество во меѓународни процеси и создавање на меѓународен притисок; учество во меѓународни мрежи и соработка со национални, регионални и меѓународни организации; итн. ќе ги истакнуваме клучните недостатоци во работењето на јавниот систем од аспект на фискалната транспарентност и ќе предлагаме конкретни решенија за нивно надминување. Со цел организирано и насочено делување со помош на експерт во областа на застапувањето, ЕСЕ, ќе развие и спроведе тригодишен план и годишни акциски планови за застапување. Меѓудругото, во 2018 година ќе го следиме и начинот на постапување на јавните институции по однос на усвоените препораки предложени од страна на ЕСЕ.

**ЗДРУЖЕНИЕ ЗА ЕМАНЦИПАЦИЈА,
СОЛИДАРНОСТ И ЕДНАКВОСТ НА
ЖЕНИТЕ**

www.esem.org.mk